

3. Зернецька О. Глобальний розвиток систем масової комунікації і міжнародні взаємовідносини / О. Зернецька. – К. : Освіта, 1999. – 352 с.
4. Интернет-коммуникация как новая речевая формация : колл. моногр. / науч. ред. Т. Н. Колокольцева, О. В. Лутовинова. – М. : Наука ; Флинта, 2012. – 323 с.
5. Каган М. Мир общения: проблема межсубъектных отношений / М. Каган. – М. : Политиздат, 1988. – 319 с.
6. Кокуть І. Б. Специфіка засобів масової комунікації на початку ХХІ століття / І. Б. Кокуть, О. І. Миронова // Україна в системі глобального інформаційного обміну: теоретико-методологічні аспекти дослідження і підготовки фахівців : Всеукр. наук. конф. (Львів, 27 трав. 2011 р.). – Львів : Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2011. – С. 161–166.
7. Розина И. Н. Педагогическая компьютерно-опосредованная коммуникация: теория и практика / И. Н. Розина. – М. : Логос, 2005. – 437 с.
8. Урсул А. Д. Информация. Методологические аспекты / А. Д. Урсул. – М. : Наука, 1971. – 293 с.

Миронова Елена. Интернет-коммуникация в сфере трансграничного сотрудничества. В статье рассмотрено понятие «интернет-коммуникация» в контексте трансграничного сотрудничества, реализован обзор некоторых сайтов, посвященных деятельности еврорегионов, поданы рекомендации относительно разработки вебресурса еврорегиона «Днепр».

Ключевые слова: интернет-коммуникация, трансграничное сотрудничество, вебсайт.

Myronova Olena. Internet Communication in the Field of Cross-Border Cooperation. The article discusses the concept of “Internet communication” in the context of cross-border cooperation, implemented an overview of some sites on the activities of the Euroregion, submitted recommendations for the development of a web resource Euroregion “Dnipro”.

Key words: Internet communication, cross-border cooperation, website.

Стаття надійшла до редколегії
22.09.2014 р.

УДК [361.122.5:316.422.1]-027

Вікторія Матвєєва

Урбанізація та інновації: взаємний вплив і шляхи розв’язання спільних проблем

Досліджено тенденції урбанізації, виявлено урбанізаційні проблеми в контексті досягнення сталого розвитку. Показано значення міст як центрів інноваційного розвитку. Визначено шляхи розв’язання проблем і сприяння інноваційному розвитку на основі кращих міських практик. Установлено взаємозв’язок між міським та інноваційним розвитком.

Ключові слова: урбанізація, інновація, інноваційний розвиток, міський розвиток, стійкий розвиток.

Постановка наукової проблеми та її значення. Урбанізація – один із мегатрендів розвитку світової економіки й глобального суспільства, який визначає їх сучасний та перспективний розвиток. Така роль міст не абсолютна новина, адже впродовж історичного часу саме міста повсякчас виступали центрами акумуляції людських, фінансових, технічних, інформаційних, організаційних ресурсів, які ставали джерелом прискорення розвитку самих міст – економічного, соціального, культурного, технічного, інноваційного тощо – і, як наслідок, регіонального, національного та світового розвитку. Але лише останніми десятиліттями урбанізація набуває характеру мегатренду, що визначає подальший розвиток глобальної системи. Ресурсоконцентрувальний характер урбанізації зумовлює також перетворення міст на центри інноваційного розвитку, оскільки накопичені в містах технічні, фінансові, людські, інтелектуальні, інформаційні ресурси будують потрібну базу для ефективного ходу інноваційного процесу ресурсів, для формування та використання інноваційного потенціалу цієї території.

Концентрація значних виробничих, людських, фінансових, інтелектуальних ресурсів у містах зумовлює не лише позитивні, а й негативні наслідки: міста потерпають від забруднення довкілля, від соціальної нерівності, від загроз людській безпеці, від інфраструктурних проблем тощо. Тому урбанізацію потрібно розглядати з двох точок зору – як двигун розвитку економіки й суспільства та як загрозу такому розвитку в разі своєї неконтрольованості й некерованості. Значущість урбанізації як тенденції глобального розвитку та як джерела загроз людству й довкіллю змушує приділяти особливу увагу питанню пошуку шляхів розв’язання проблем, викликаних урбанізацією, у тому числі заснованих на використанні їх інноваційного потенціалу, розробленні та впровадженні інновацій, спрямованих на усунення цих загроз і сприяння досягненню містами сталого розвитку.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Актуальність вивчення урбанізації як мегатренду глобального розвитку XXI ст. зумовила посилення інтересу до цієї проблематики з боку вітчизняних й іноземних дослідників, а численність аспектів урбанізаційного впливу на людину, суспільство, довкілля зумовила багатогранність таких досліджень, здійснених у сфері економіки та менеджменту, соціології, політології, екології. В економічній науці вивченню проблем урбанізації, міського розвитку, менеджменту міських територій присвячено роботи Ю. М. Бірча та С. М. Уочтер [6], Дж. М. Квіглі [12], П. П. Баранцева [1] та ін. Про проблематику інноваційного розвитку міст ідеться у розвідках М. В. Бойкової, І. М. Ільїної та М. Г. Салазкіна [2], М. Бостенару Дан [7], Ч. Лендрі [9] та ін. Однак більшість авторів з’ясовує лише односпрямований зв’язок між процесами інноваціями й міським розвитком: або визначається вплив інновацій на міський розвиток, або, навпаки, вплив процесів урбанізації на інноваційний розвиток. На нашу думку, вказані процеси поєднані двосторонніми взаємозв’язками, а отже дослідження урбанізаційних процесів та інноваційного розвитку міст має здійснюватись як комплексна проблема з урахуванням їх взаємного впливу.

Мета статті – визначити науково-методичні засади й проаналізувати практичний досвід взаємного впливу процесів міського та інноваційного розвитку в умовах урбанізації.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Кількісні параметри, що характеризують процеси урбанізації в сучасному світі, засвідчують деяке зниження темпів зростання кількості міського населення при збереженні випереджальної тенденції порівняно зі зростанням кількості населення загалом (рис. 1).

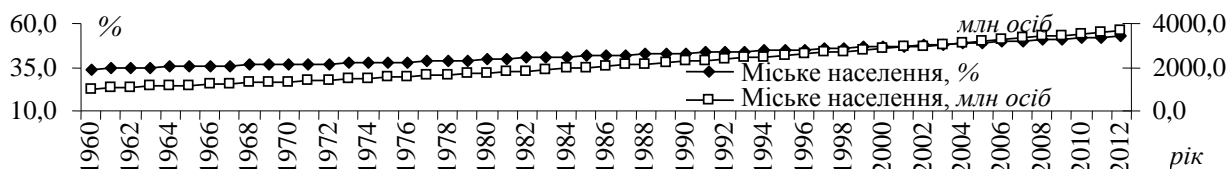

Рис. 1. Темпи приросту народонаселення світу, 1960–2012 рр.

Складено автором за даними Світового банку [18].

Питома вага міського населення та його абсолютна чисельність невинно зростає – упродовж 1960–2012 рр. частка міського населення в сукупному населенні світу зросла з 33,5 % до 52,6 %, а абсолютна чисельність міського населення за цей період збільшилася в 3,6 раза (рис. 2).

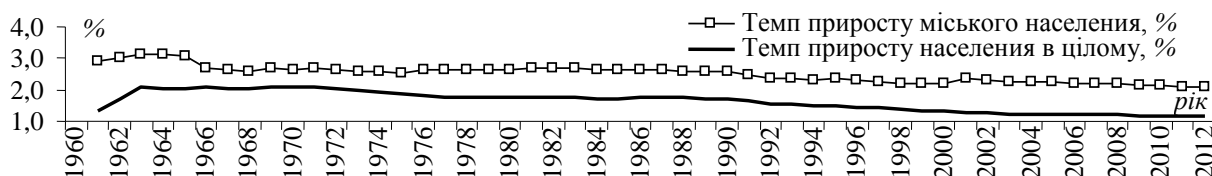

Рис. 2. Загальносвітові показники урбанізації, 1960–2012 рр.

Складено автором за даними Світового банку [18].

При цьому від початку XXI ст. відзначаємо тенденцію до поглиблення розриву між темпами приросту міського населення та населення загалом на користь першого. І лише з настанням світової фінансово-економічної кризи (після 2008 р.) ця тенденція була дещо пригальмована, але, за оцінками експертів UN DESA (United Nation Department on Economic and Social Affairs), до 2050-го варто очіку-

вати збереження тенденції до зростання кількості та питомої ваги міського населення ще в 1,75 раза, хоча темпи його зростання і надалі будуть поступово пригальмовуватися до стабілізації на рівні близько 65–67 % від сукупного населення світу [14].

Найвищі темпи зростання частки міського населення демонструють країни, що розвиваються, а в розвинених країнах частка міського населення порівняно стабільна, але загалом вища за аналогічний показник менш розвинених країн. 2012 р. в розвинених країнах, за даними *UN DESA*, мешкало в містах близько 78 % населення, а в країнах, що розвиваються, – близько 46 %; у найменш розвинених країнах – менше 30 % населення [14]. У попередньому дослідженні [4] ми довели взаємозв'язок між рівнем урбанізації (питомою вагою міського населення в сукупному населенні країни) та рівнем доходів даної країни: країни з високими доходами (за класифікацією Світового банку [18]) демонструють найвищий рівень урбанізації – до 80 % 2012 р. за незначних темпів зростання міського населення, а в країнах із низьким рівнем доходів частка міського населення – найнижча. Найвищі темпи урбанізації демонструють країни з доходом, вищим за середній, – упродовж 1960–2012 рр. тут частка міського населення зростає з 25,2 % до 60,7 %, перевищивши при цьому середньосвітовий рівень і наблизившись до показників країн із високим рівнем доходу (рис. 3).

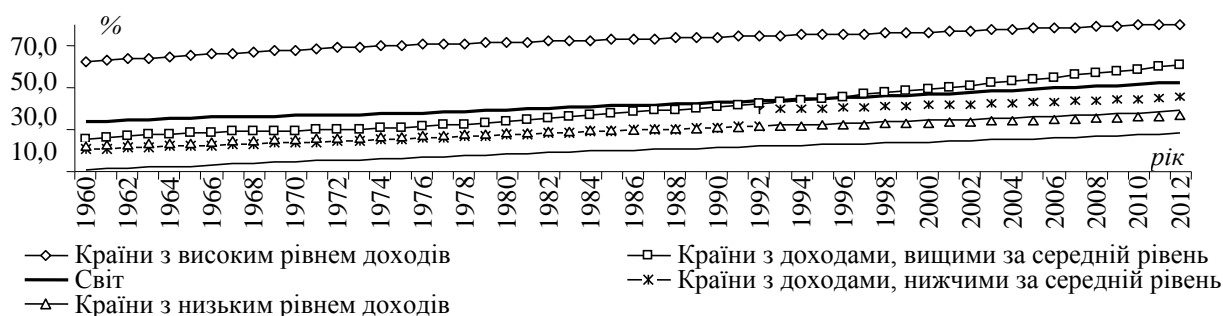

Рис. 3. Динаміка урбанізаційних процесів в країнах із різним рівнем доходів, 1960–2012 рр.

Складено автором за даними Світового банку [18].

У найближчій перспективі прогнозується подальше зростання частки міського населення в найменш розвинених і найбідніших регіонах, де до 2050 р. в містах мешкатиме до 50 % населення [14], а в розвинених країнах частка міського населення зростає незначно (до 85 %) у 2050 р.

Зростання показників урбанізації у світі й окремих групах країн зумовлює підвищену увагу до цього процесу та спричинених ним проблем із боку світової спільноти. Так, проблема, пов'язана з негативним впливом урбанізації на людину та довкілля, – одна зі складників «Цілей тисячоліття» (*Millennium Goals*), вона має за мету покращення умов життя мешканців міст до 2020 р. [15]. Проте зазначена стратегія спрямована передусім на покращення умов життя міських мешканців із країн, що розвиваються, тобто на зменшення негативних проявів т. зв. «нетряної» урбанізації. Але урбанізація як глобальний мегатренд стосується не лише країн, що розвиваються, а й країн розвинених, хоча проблеми, спричинені нею, неоднакові в країнах із різним рівнем розвитку та різним рівнем доходу.

Сутність «нетряної» урбанізації, або, як іноді її називають, псевдоурбанізації, притаманної біднішим країнам, полягає в тому, що мешканці нетрів, які переселилися із сільської місцевості, не стають повноправними мешканцями міст, не отримуючи доступу до міських зручностей побутового, культурного, соціального характеру, не адаптуючись до міського способу життя та практично не асимілюючись до міського населення [3]. Тому першочергового розв'язання потребують проблеми, пов'язані із забезпеченням гідного рівня життя мешканців нетрів: нестачею питної води, санітарно-гігієнічних зручностей, недостатньою кількістю та якістю житла тощо. Розв'язання таких проблем, на думку експертів ПРООН [15], вимагає поєднання зусиль місцевої влади, державної влади та міжнародних організацій. Шляхи розв'язання цієї проблеми мають відшукуватися через залучення інвестицій і в міський розвиток, і в інноваційний розвиток міст для досягнення вищого рівня життя за менших фінансових витрат на відповідні перетворення.

Проблеми, що постають перед мешканцями міст у розвинених країнах, здебільшого стосуються негативного впливу міського способу життя на довкілля (промислового та транспортного забруднення довкілля, емісії парникових газів і відповідної загрози зміни клімату, побутового забруднення

від щораз більшої кількості синтетичних і штучних матеріалів у побутових відходах за загального зростання обсягу таких відходів), на особистість (психологічне перенавантаження, постійні стреси, недостатня фізична активність тощо), на інфраструктуру (перенавантаження інфраструктурних мереж, їх швидка зношуваність, дефіцит енергоресурсів тощо). Розв'язання вказаних вище проблем, на перший погляд, видається менш нагальним порівняно з проблемами, що постають перед мешканцями міст, розташованих у менш розвинених країнах. Але значущість сприятливих умов існування людського розвитку поруч зі збереженням природного середовища не дозволяють нехтувати проблемами, що постають перед мешканцями міст, розташованих у розвинених країнах. Розв'язання таких проблем потребує поєднання не лише достатніх обсягів фінансування – і державних, і приватних – із ефективним управлінням міським розвитком, а й упровадження інновацій, які мають бути спрямовані не на розв'язання всього комплексу проблем, спричинених урбанізацією, і забезпечувати створення сприятливих умов для досягнення сталого розвитку.

Тобто проблеми, спричинені урбанізацією, хоча й різняться за своїм змістом у містах, розташованих у країнах із різним рівнем соціального й економічного розвитку, але, по суті, є різними рівнями прояву проблеми досягнення сталого розвитку, який охоплює економічний, соціальний, екологічний (чи, точніше, інвайронментальний) виміри [10]. При цьому в країнах, що розвиваються, на перший план висунуті проблеми економічного й соціального характеру, а в розвинених країнах перед мешканцями міст постають проблеми здебільшого екологічного та соціального характеру.

Визначені шляхи розв'язання проблем також спільні для міст, розташованих у країнах із різним рівнем розвитку; вони включають фінансування відповідних заходів, ефективне управління та інновації, але співвідношення між ними неоднакове: розроблення та впровадження інновацій, стимулювання міського інноваційного розвитку є основним із таких шляхів, які використовують в містах, розташованих у розвинених країнах, а в країнах, що розвиваються, переважають фінансові засоби розв'язання проблем, і в обох випадках важливим є ефективне управління цільовим використанням фінансових засобів та інноваційним розвитком. У загальному вигляді сукупність урбанізаційних проблем і шляхів їх розв'язання в контексті досягнення сталого розвитку наведено на рис. 4.

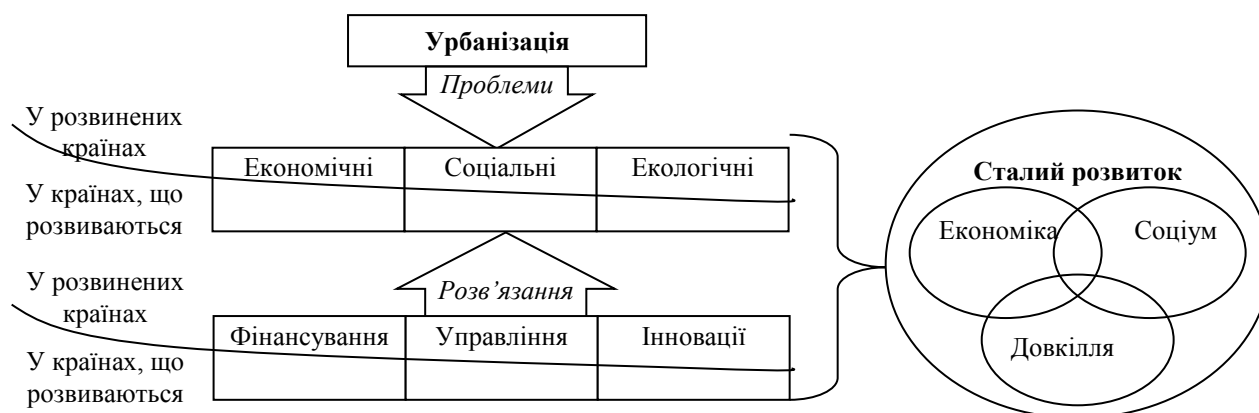

Рис. 4. Проблеми, спричинені урбанізацією, і шляхи їх розв'язання

Розроблено автором.

Отже, інноваційний шлях розв'язання проблем, спричинених урбанізацією, можна вважати ключовим для міст, розташованих у розвинених країнах, та одним із найважливіших для міст, розташованих у країнах, що розвиваються. Інновації при цьому відіграють роль двигуна й засобу прискорення міського розвитку та розв'язання спричинених ним проблем, створюючи сприятливе середовище для поступу за всіма трьома вимірами сталого розвитку. Сприятливе для інноваційного розвитку міське середовище прискорює хід інноваційних процесів, створює нові можливості для його ініціації та для поширення наявних інновацій, що, врешті-решт, позитивно позначається на економічному розвитку міста, умовах життя його населення та на стані довкілля. Практика показує, який саме такий підхід, що використовують міста світу, неоднакові за масштабом, ресурсним потенціалом, рівнем соціально-економічного розвитку, дає змогу їм вдало розв'язувати урбаністичні проблеми.

У табл. 1 наведено приклади використання інновацій різного типу – технічних, технологічних, інфраструктурних, соціальних, організаційних, управлінських тощо – для подолання спричинених

урбанізацією проблем, згрупованих за відокремленими на рис. 4 типами. Ці приклади підтверджують значущість інновацій для розв'язання проблем, спричинених урбанізацією, та ілюструють специфіку проблем, які розв'язують країни з різним рівнем соціально-економічного розвитку.

Таблиця 1

Кращі практики інноваційного розв'язання проблем міського розвитку

Економічні проблеми	Соціальні проблеми	Екологічні проблеми
Лодзь (Польща) – упровадження централізованого менеджменту міської інфраструктури	В'єтъян (Лаос) – залучення громади до розвитку соціальної інфраструктури	Нью-Йорк (США) – оптимізація систем водопостачання та водовідведення
Ніцца (Франція) – створення «розумних мереж» у міській інфраструктурі та управлінні	Олне-су-Буа (Франція) – інформаційна програма забезпечення прав споживачів	Лондон (Велика Британія) – інтегрована система управління побутовими відходами
Гавр (Франція) – дистанційне управління міською інфраструктурою	Чикаго (США) – інноваційна система міської безпеки на основі відеомоніторингу	Борас (Швеція), Жичжао (Китай) – програми переходу міської інфраструктури та житлового сектора на альтернативне джерело енергії (енергію біомаси та сонячну енергію, відповідно)
Хаддерсфілд (Велика Британія) – програми технічної модернізації та перепрофілювання застарілих виробництв	Копенгаген (Данія) – реалізація програми віддаленого доступу лікарів до медичних карток містян	
Толедо (Іспанія) – програма залучення іноземних інвестицій для модернізації міської виробничої сфери	Сан-Франциско (США) – упровадження міської інформаційної системи на основі стільникового зв'язку	
Шанхай (Китай) – програма мультиджерельного фінансування міського розвитку	Пномпень (Камбоджа) – недержавний проект подолання бідності серед мешканців нетрів (санітарні та гігієнічні аспекти)	
Портланд (США) – створення сприятливого інвестиційного режиму для модернізації міської економіки та сприяння міському розвитку	Шанхай (Китай) – Програма удосконалення системи водовідведення на засадах державно-приватного партнерства	
	Мілан (Італія) – залучення ІТ-технологій до системи надання соціальних послуг	Шанхай, Тяньцзінь (Китай) – побудова екоміст, дружніх до довкілля та людини
Тілбург (Нідерланди) – комерціалізація адміністративних послуг	Рабат, Танжер, Тетуан (Марокко) – програми забезпечення рівного доступу міського населення до питної води	
Балтімор (США) – програма відновлення міської економіки та згуртованості міського населення через соціальні інновації ту сфері імміграції та інвестування	Монтлусон (Франція) – будівництво енергоефективних будинків	
Маніла (Філіппіни) – Створення інституцій мікрофінансування та мікредитування для покращення умов життя в нетрях	Відень (Австрія) – створення хабу (центру) інноваційних технологій у сфері охорони довкілля	
Дубай (ОАЕ) – система «єдиного вікна» у сфері адміністративних послуг бізнесового та соціального характеру		
Ліон (Франція) – реалізація програми партнерства між приватними компаніями та місцевою владою щодо створення центру міських інновацій		
Стокгольм (Швеція) – запровадження змінних тарифів на проїзд містом автотранспорту		
Емшер-парк (Німеччина, агломерація) – реалізація комплексу програм із реструктуризації місцевої економіки, екологічної реабілітації та підвищення стандартів життя		
Ванкувер (Канада) – комплекс програм побудови «зеленої» економіки, підвищення здоров'я населення та підвищення екологічної відповідальності		

Складено автором за даними джерел [2; 5; 8; 13].

Одночасно міська влада зацікавлена в активізації інноваційної діяльності, яка сприятиме прискореному розвитку міської економіки. Одночасно використання фінансового та управлінського потенціалу, накопиченого в містах, поруч зі значними обсягами людських ресурсів, у тому числі висококваліфікованих і з великим потенціалом інтелектуального розвитку, зумовлюють привабливість міст як місця здійснення інноваційної діяльності, що має відповідні передумови та ресурси. Міста відіграють роль елемента простору, який характеризується, з одного боку, певними характеристиками, притаманними йому завдяки його просторовому розташуванню, а з іншого – його ресурсною базою, яка включає всі види ресурсів, потрібних для здійснення інноваційної діяльності та управління нею. Програми сприяння інноваційній діяльності в містах набувають все більшого поши-

рення та ускладнюються за організаційними формами їх реалізації: такі програми передбачають створення в містах інноваційних кластерів, зон інноваційного розвитку, інноваційних центрів тощо (табл. 2).

Таблиця 2

Кращі практики міських проектів активізації інноваційної діяльності

Місто (країна)	Назва проекту	Сутність проекту
Барселона (Іспанія)	22@bcn	Створення інноваційних хабів (центрів) – визначених територій у межах міста, де забезпечені сприятливі умови для ведення інноваційної діяльності, а також для життя учасників інноваційного процесу
Гельсінкі (Фінляндія)	Arabianranta	
Сідней (Австралія)	Australian Technological Park	
Філадельфія (США)	Avenue of the Arts	
Копенгаген (Данія)	Crossroads Copanhenagen	
Теджон (Республіка Корея)	Daedeok innopolis	
Дубай (ОАЕ)	Dubai Knowledge Village	
Саскатун (Канада)	Innovation Place	
Нью-Йорк (США)	Lower Manhattan	
Манчестер (Велика Британія)	Media City	
Сарагоса (Іспанія)	Milla Digital	
Кембридж (США)	MT and Environs	
Сингапур (Сингапур)	One-North	
Шанхай (Китай)	Pudong New Area	
Флоріанополіс (Бразилія)	Sapiens Park	
Сеул (Республіка Корея)	Seoul Digital Media City	
Огакі (Японія)	Softopis Japan Foundation	
Вільнюс (Литва)	Sunrise Valley	
Дублін (Ірландія)	The Digital Hub	
Провінція Гаутенг (ПАР)	The Innovation ub	
Філадельфія (США)	The Navy Yard	
Більбао (Іспанія)	Smart Open Innovation Urban Ecosystems	Формування інноваційних кластерів соціального спрямування
Бремен (Німеччина)		
Вітрі-сюр-Сен (Франція)		
Фермі (Греція)		
Сан-Франциско (США, агломераційна область)	Silicon Valley	Створення науково-виробничих кластерів у високотехнологічних галузях
Лінн (США)	Boston's Route 128	
Дюрем, Ралі, Чапел-Хілл (США)	Research Triangle Park	
Касерес (Іспанія)	City – Living Labs	Перетворення міст на <i>Living Labs</i> – людиноорієнтованих відкритих інноваційних систем, у яких інтегровані одночасно дослідження, інноваційні процеси та їхня імплементація в повсякденне життя
Ейндховен (Нідерланди)		
Тайбей (Тайвань)		
Оейраш (Португалія)		
Сан-Кугат-дель-Вальес (Іспанія)		
Ель-Порт-де-ла-Сельва (Іспанія)		

Складено автором за даними джерел [11; 16; 17].

Отже, нині міста виступають місцем інтегрування ресурсів, потрібних для провадження інноваційної діяльності, а інновації, своєю чергою, є важливим чинником та інструментом міського розвитку, який передбачає, поміж іншим, накопичення та вдосконалення різноманітних ресурсів – людських, фінансових, інноваційних, інтелектуальних, управлінських, організаційних.

У результаті взаємодія процесів інноваційного та міського розвитку уявляється як двостороння та взаємостимулююча (рис. 5).

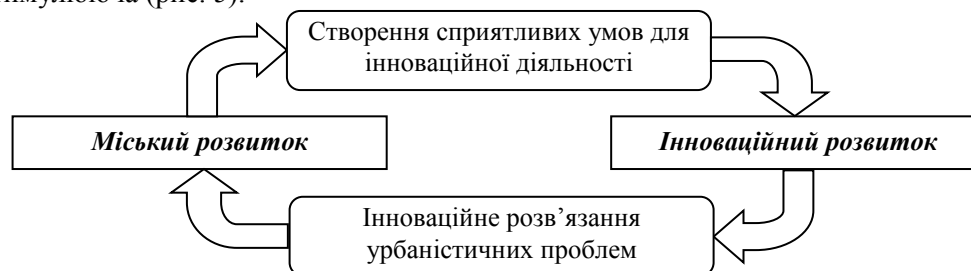

Рис. 5. Взаємозв'язок інноваційного та міського розвитку

Розроблено автором.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Виявлені урбанізаційні тенденції та пов'язані з ними проблеми потребують використання для їх розв'язання інноваційних, які мають запроваджуватися в різних сферах міського розвитку для подолання економічних, соціальних, екологічних проблем, спричинених урбанізацією, та для досягнення його сталості. Одночасно міста, маючи знаний інноваційний потенціал, виступають осередками сприяння інноваційному розвитку, реалізуючи місцеві проекти сприяння інноваційній діяльності та утворюючи специфічні форми організації інноваційної діяльності. А отже процеси міського та інноваційного розвитку перебувають у двосторонній взаємодії, надаючи взаємних імпульсів до прискорення та сприяючи розв'язанню територіально специфічних проблем. Подальші дослідження заплановано спрямувати на більш ґрунтовне вивчення інституційного забезпечення поєднання інноваційного та міського розвитку в провідних міста-інноваторах, зокрема в межах Європейського Союзу.

Джерела та література

1. Баранцев П. П. Міста України в контексті процесу глобалізації / П. П. Баранцев. – К. : НОМУРО, 2012. – 104 с.
2. Бойкова М. В. Будущее городов: города как агенты глобализации и инноваций / М. В. Бойкова, И. Н. Ильина, М. Г. Салазкин // Форсайт. – 2011. – Т. 5, № 4. – С. 32–48.
3. Валдайцева М. В. Влияние крупного города на развитие человеческого капитала [Электронный ресурс] / М. В. Валдайцева // Науч. журн. НИУ ИТМО. Сер. : Экономика и экологический менеджмент. – 2013. – № 2. – Режим доступа : <http://www.economics.ihtb.ifmo.ru>
4. Матвеева В. Ю. Урбанизация как мегатренд развития глобальной системы / В. Ю. Матвеева // Мегатренды развития глобальной системы : коллективная моногр. / под ред. О. Б. Чернеги. – Донецк : ООО «Схід. вид. дім», 2014. – [У друці].
5. Asian Development Bank [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.adb.org/>
6. Birch Eu. M. World Urbanization: The Critical Issue of the Twenty-first Century / Eu. M. Birch, S. M. Wachter // Global Urbanization / ed. by Eu. M. Birch, S. M. Wachter. – Philadelphia, Pa. : University of Pennsylvania Press, 2011. – P. 3–23.
7. Bostenaru Dan M. Management of Innovation: Innovation Policy in the Urban Development / M. Bostenaru Dan // Urbanism. – 2013. – Vol. 4, No. 2. – P. 3–18.
8. International Business Machines Corporation (IBM) [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.ibm.com>
9. Landry Ch. The Art of City-Making / Ch. Landry. – London : Routledge, 2012. – 248 p.
10. Our Common Future : Report of the World Commission on Environment and Development [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.un.org/documents/ga/res/42/ares42-187.htm>
11. PEOPLE Project [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.people-project.eu/portal/>
12. Quigley J. M. Urbanization, Agglomeration, and Economic Development / J. M. Quigley // Urbanization and Growth / ed. by M. Spence, P. Clarke Annez, R. M. Buckley et al. – World Bank Publications, 2009. – P. 115.
13. UN-Habitat [Electronic resource]. – Access mode : <http://unhabitat.org/>
14. United Nation Department on Economic and Social Affairs [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.un.org/en/development/desa>
15. United Nations Development Programme [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.undp.org>
16. Urban and Regional Innovation Research [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.urenio.org>
17. Vilhena da Cunha I. Creative Urban Regeneration: the case of innovation hubs / I. Vilhena da Cunha, C. Selada // International Journal of Innovation and Regional Development. – 2009. – Vol. 1, No. 4. – P. 371–386.
18. World Bank [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.worldbank.org>

Матвеева Виктория. Урбанизация и инновации: взаимное влияние и пути решения общих проблем. В статье исследованы проблемы урбанизации как мегатренда развития глобальной системы. Определены количественные показатели урбанизации в странах с различным уровнем социально-экономического развития, а также проблемы развития городов, вызванные ускорением урбанизации. Проанализированы пути решения данных проблем, классифицированных в соответствии с измерениями устойчивого развития (экономические, социальные, экологические проблемы). Представлены лучшие практики решения выявленных проблем развития городов с помощью инноваций, применяемые в городах разных стран мира. Показана значимость городов как центров инновационного развития и рассмотрены лучшие практики создания современных территориальных организационных форм инновационной деятельности в городах. Установлена взаимосвязь и взаимное влияние процессов инновационного развития и развития городов.

Ключевые слова: урбанизация, инновация, инновационное развитие, развитие городов, устойчивое развитие.

Matvieyeva Viktoriya. Urbanization and Innovation: Mutual Influence and Ways for Solving Common Problems. There have been explored the urbanization problems considering the latter as a megatrend of the global system development. The author has evaluated the quantitative parameters of urbanization in countries varying by their

social and economic development, and revealed the problems facing cities under urbanization. The ways for solving these problems have been analyzed on the basis of best practices research. The problems are classified according to the dimensions of sustainable development, namely economic, social and environment problems. The analyzed best practises include those aimed at solving urban development problems on the base of innovation and used in the cities in different countries. The author has shown the significance of contemporary cities as the centres of innovative development due to their possessing resources necessary for effective innovative activity. The article also comprises a set of best practices in the field of creation specific territorial organizational forms of innovative activity. There has been revealed a mutual influence between innovative development and urban development, based on their interconnection.

Key words: urbanization, innovation, innovative development, urban development, sustainable development.

Стаття надійшла до редколегії
19.09.2014 р.

УДК 336.24

Ірина Новосад

Роль митної безпеки в захисті національних інтересів держави

Стаття присвячена визначенню місця та ролі митної безпеки в захисті національних інтересів держави. Установлено й обґрунтовано взаємозв'язок між економічною безпекою та митною безпекою. Розкрито сутність економічної безпеки й визначено роль митної безпеки в гарантуванні економічної безпеки. Розглянуто вплив митної безпеки на стан національної економіки. Досліджено митні інтереси держави; наведено етапи реалізації митної безпеки; розглянуто джерела загроз митної безпеки для подальшого їх запобігання.

Ключові слова: митна безпека, економічна безпека, митні інтереси, митне регулювання, митна політика, митна справа.

Постанова наукової проблеми та її значення. Розвиток ринкових відносин, активізація експортно-імпорتنих операцій, посилення міжнародного економічного співробітництва та інтеграційних процесів в усьому світі супроводжуються загостренням економічної конкуренції на внутрішньому ринку, що актуалізує питання потреби гарантування економічної безпеки держави та її складників.

Вплив глобалізаційних процесів на національну економіку виявляється у відкритті нових привабливих можливостей і перспектив розвитку нашої країни як незалежного суб'єкта міжнародних економічних відносин. Глобалізація має такі позитивні наслідки для країни, як можливості економічного зростання, приплив інвестицій, зростання зайнятості та рівня життя населення, підвищення конкурентоспроможності національних суб'єктів господарювання. Водночас, за таких умов посилюється і негативний вплив зовнішніх чинників на митну безпеку України, зокрема збільшення кількості суб'єктів, що вчиняють порушення митних правил, зростання обсягів контрабандних товарів, зменшення суми митних платежів, що стягують митні органи тощо.

Питання митної безпеки – одне з найактуальніших, оскільки дуже важливе значення для держави має наявність міцного захисту економічних інтересів та економічної безпеки, реалізація яких покладається на митні органи України. Головна мета митної безпеки – гарантування захисту економічних інтересів країни, захищеність життєво важливих потреб, інтересів і цінностей людини, населення, держави та регіонів від внутрішніх і зовнішніх загроз, джерелом яких є зовнішньоекономічні зв'язки. Через постійні зміни в податковому та митному законодавстві, нестабільність фінансової ситуації в державі, тіньову економіку митна безпека, як складова частина економічної безпеки країни, залишається під загрозою. Якщо ж митна безпека держави не буде забезпечена належним чином, то це може негативно вплинути на стан соціально-економічного розвитку країни.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Проблему визначення ролі митної безпеки досліджують такі вчені, як І. Бережнюк, А. Войцещук, Н. Гавловська, М. Губа, О. Недобєга, К. Новікова, П. Пашко, М. Разумей та ін.